

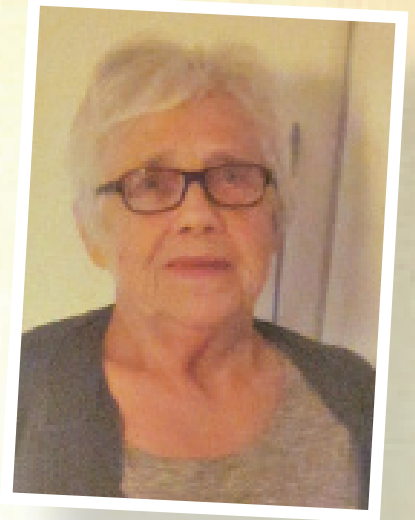

Óli Jacobsen

Jonny Lamhauge: Ein hugtakandi søga um umsorgan

Jonny fekk eina serliga lívsuppgávu. Hon var at vera um sína systir, Valentinu, ið sum frá leið kravdi røkt alt samdøgrið

Jonny, sum nú er 90 ára gomul

1. partur

Jonny, sum nú er 90 ára gomul, hevur eina heilt serligu og einastandandi søgu, sum snýr seg um umsorgan. Hennara lív hevur verið ið øðrvísi enn hjá teimum flestu.

Millum fyrstu niðursetufólkini í Rituvík

Abbi og omma í faðirætt, Søren og Amalia Valentina Lamhauge, komu úr Lamba. Tey vóru í 1878 triðja húsið av teimum sum bygdu Rituvík. Tey fingi tilsamans 11 børn, tískil er ættin hjá okkum stór.

Pápi, Jóan Magnus, var elstur av systkjunum. Hann var tvey ár, tá ið tey fluttu til Rituvíkar. Mamma, Rakul, var ættað úr Sjøldarfirði.

Høvdu hálva aðru kúgv

Pápi mín var fiskimaður. Hann var til skips og róði eisini út á Bakka-fjørðinum í Íslandi. Hann smíðaði eisini hús og hevur smíðað fleiri hús í Rituvík. Hetta gjørdi hann á vetri, tá ið menn lógu heima. Eisini velti hann upp úr nýggjum, so leingi hann orkaði. Eg minnst, at vit høvdu hálva aðru kúgv. Tað var ikki hoyggj til meira enn tað.

Hetta merkti, at aðra kúnna høvdu vit saman við Esbern á Høgabóli í Saltangará. Vit skiftust um at hava hana aðru hvørja viku. Tá áttu vit kúnna, fóðraðu hana og áttu mjólkina. Kúgvinn varð sostatt leidd millum Rituvík og Saltangará eina ferð um vikuna.

Vit vóru átta systkin. Tað elsta, Hans, doyði 9 mánaðar gamal, av kikhosta. Síðan komu Valentina, Hans, Søren Jacob, Esmar, Jógvan, Meinhard og eg sjálv sum tað yngsta.

Jonny og Valentina høvdu ein heilt serligan lagnufelagsskap

Meinhard fórst í bestu árum

Meinhard hevði undir krígunum arbeitt hjá eingilskmonnum í Sjøldarfirði við bygging av oljutangum.

Tá Esmar í 1946 fór til Ísland at arbeiða við flogvallarbygging hjá amerikanarum, helt hann, at hetta kundi eisini kundi vera nakað hjá Meinhardi. Tað helt hann eisini, og hann fór til Íslands í mai hetta ár.

Men hetta endaði ikki væl. Ein sunnumorgun fóru nakrir føroyingar ein súkkklutúr. Millum teirra vóru Esmar og Meinhard og systkinabarn teirra, Meinhard Hansen av Nesi. Tá kom ein bussur fram við, og teir fóru út á vegkantin.

Hvat ið hendi ella ikki, vita vit ikki. Meinhard datt inn undir bussin og doyði á staðnum.

Hetta var sjálvandi eitt sjokk. Mamma fekk bræv frá honum í juni mánað, har hann skrivaði, at “nú koma vit skjótt heim og tað gleða vit okkum til”.

Hann skrivaði eisini til mín, at hann hevði keypt mær súkklu.

Meinhard var næstýngstur av okkum, einans 23 ára gamal, og hann var so ógvuliga fittur. Og nú kom hann heim við Dronning Alexandrine 14 dagar seinni í kistu.

Tann sunnudagin, sum hetta hendi, droymdi eg Meinhard, at hann kom aftur av báti, og hann rætti mær eina dukku og súkklu. Hetta fortaldi eg mammu sama morgun, sum vit fingi deyðsboðini seinni um dagin.

Súkkkluna fekk eg eisini heim við, men hon var skamfilað. Hetta var nevniliga sama súkkklan hann hevði, tá ið vanlukkan hendi.

Lítið bleiv tá tosað um slíkar hendingar. Alt var so loyniligt. Aftaná jarðarferðina segði genta Esmar, Brynhild, við meg, at nú skuldi eg koma við sær heim á Sand, haðani hon var ættað.

Tá ið eg kom aftur var alt burturbeint, sum Meinhard hevði átt,

so sum klæðir og annað. Somuleiðis hansara finni klædningur.

Her var einki eftir í húsinum, sum minti um beiggjan, og eg tordi ongantíð at spyrja, hvar tað var farið. Soleiðis var tað tá. Í dag skal tosast mest gjørligt í eini slíkari støðu fyri at kunna koma víðari.

Men Meinhard varð kortini ikki gloymdur. Fýra brøður kallaðu hann upp. Onkur abbasonur teirra er eisini uppkallaður Meinhard.

Valentina hevði bjarta framtíð Valentina var elst av okkum systkjum, fødd í 1906. Eg var fødd í 1926, sostatt vóru 20 ár millum okkum.

Eg minnst tískil ikki hennara barndóm. Men Petra, sum giftist við N.J. Rasmussen, kenda prestinum í Klaksvík, og hon vóru javngamlar.

Petra greiddi seinni frá í eini grein hjá Jonu Henriksen, at “vit gingu í skúla fjórðu hvørja viku, vit fingi nógv fyri og fingi hollan lærdóm.

Tað liggur til familjuna hjá Valentinu at lesa nógv, minnst væl til og duga væl at siga frá. Teimum dámdi væl at syngja og kvøða, og tær báðar lærdu seg sjálvar kvæði og kempuvísur.”

Petra mintist eisini, at Valentina var glað av lyndi, hevði eina vakra rødd og sang altíð.

Í 1920 vórðu tær konfirmeraðar í Nes kirkju. Tá ið Valentina var ógvuliga nom, var ætlanin, at hon eins og vinkonan, Petra, skuldi fara á læraraskúla. Petra var ongantíð aftur í Rituvík, at hon ikki vitjaði Valentinu.

Lívið broyttist

Men tá ið Valentina var 16 ára gomul í 1923, broyttist hennara lív fullkomiliga. Tá fær hon menigitis. Hon var tískil longu sjúk, tá ið eg var fødd.

Herup var lækni á hospitalinum tá. Hann gav henni heilivág, men einki hjálpti. Men tá vóru sjálvsagt ikki teir viðgerðarmøguleikar sum í dag. Eg minnst hana bara hava fingið nakrar smáar gular tabletir. Sjúkan byrjaði við, at hon fekk so forferdiliga pínu í høvðinum. Tá var ikki lætt tá á døgum at koma á sjúkrahúsið. Fyrst varð hon borin oman í fjøruna.

Læknaátturin kundi ikki leggja at, so Valentina mátti fyrast við einum báti umborð.

Tað segðist, at tað hoyrdist um alla Rituvíkina, sum hon rópti av pínu.

Hon lá so eina tíð á gamla hospitali í Havn. Hon kom heim aftur, og tað gekk so líðandi afturá hjá henni. Hon lammaðist meira og meira.

Eg minnst hana binda, men tað var nú grúiliga lítið. Eisini minnst eg hana kunna renna yvir til Hans beiggja, sum bygdi í 1934. Men tá ið hon kom fram máttu tey lofta henni, annars datt hon.